

Uroš Črnigoj

Marinka Poštrak: *Zvezdni plašč*.

Založba Litera, Knjižna zbirka Vedute, Maribor, 2011.

Marinka Poštrak, vodja umetniškega oddelka in dramaturginja v Prešernovem gledališču Kranj, v zbirki *Zvezdni plašč* predstavlja svojo pesniško osebnost z verzi, v katerih se tesno prepletajo samota in erotika, neizpolnjenost in hrepenenje ter druga prvinsko močna, a v brezupu okoliščin utesnjena in prikrajšana ljubezenska občutja. Pesmi izrazito zaznamujejo še svetopisemska in krščanska simbolika, podobe iz narave, ki slikajo razpoloženja v čutno nazornih tonih, ter občasni pokloni Federicu Garcíi Lorci, ki vnesejo nekaj sugestivne barvitosti in za ščepec elegantnega in okusno ubesedenega nadrealizma.

Razpoloženje zbirke morda še najbolje ponazarja besedna zveza “prah zdrobljenih peruti,” ki se pojavi na več mestih. Vzdušje pesmi obarvajo strastna zamaknjenost, ki prekipeva iz utesnjenega in osamljenega bivanja, nejasna mističnost, ki je spretno izrabljena predvsem kot ponazoritev izvorno nedosegljivega, in nežnost predstav o ljubezni. Angelski prah se skozi verze sesipa kot svojevrsten simbol odmrlih želja ter dokončne nepremostljivosti razdalje med žensko pesniško osebo in njenim moškim objektom hrepenjenja. Razpoloženjsko imajo pesmi dve plati. Od sicer temačne, a po razpoloženju razmeroma blage lirične zamaknjenosti namreč pesničina občutja od časa do časa odločno zanihajo proti občutjem brezplodnosti in brezupa. Tako se denimo zgodi v pesmi *Odrešitev*, katere temačni verzi so v pomenljivem nasprotju z naslovom: “žalost ponošena kot / pomlad odvečna in večna zima / v mojih ustih v objemu / zleknjeni // legam k tvojim nogam / kot sneg / ves bel in mehak // na solinah sem odvrгла / črni koščici noči / za seme večnosti.”

Krščanska simbolika in metaforika sta rdeča nit zbirke, ki pesmi iz razsežnosti ljubezni in erotike prestavljata v neko širše doživeto in po barvi temačnejše občutenje sveta ter mesta pesniške osebe v njem. Nepotešenost ljubezni preraste v strast samožrtvovanja, erotična občutja skozi trpljenje

odrekanja prehajajo v odmaknjeno čaščenje, nežnost pa se tesno preplete z odsotnostjo. Ljubimec je namreč v pesmih prisoten skorajda izključno skozi svojo odsotnost, ki izvotli vrzel v svetu ljubimke. Na trenutke se zdi, da ta vrzel ponazarja krivično razsutost sveta, spet drugič pa, da deloma izvira tudi iz notranjega čutenja pesnice in tako poskuša verzom podeliti poseben smisel in "višji" pomen, tako kot v pesmi *Marija Magdalena*: "Po prstih / se ti bližam. / Krotko / in plaho. // Je pač tak večer. / Ne ližem ti / vsako noč / zasneženih podplatov. // S pesmijo / se te dotikam. / Tiho / in na lahko. // Naj ti z njo / mazilim stopalo, / ki po gladini mojih oči / trdo drsi."

Temu trpečemu odrekanju brez jasnega cilja pa se v pesmih močno zoperstavljata tuzemska čutnost in erotika. Občutja brezupa in krivičnosti se porajajo iz ljubezenske in erotične prikrajšanosti, vse to pa kljub prehajanju v mistično zamaknjenost in poskuse osmišljanja odsotnosti vendarle pomeni dejaven antipod pasivni vdanosti v usodo. Iz tovrstnih napetosti se porajajo tudi grenkobne podobe razkroja in razpada. Strast trči ob nezmožnost prave potešitve, goreča želja nenadoma obvisi v praznini, pesniška oseba pa se poskuša okleniti česar koli oprijemljivega, tako kot v pesmi *Na okopih*: "Tvoj glas / se sipko seseda / v krhki sneg. // Moja koža / poka / kot led. // Jutro bo siva nevesta / z vlečko / iz saj. // Še zmeraj prežim / v peški / tvojih sanj." Vsa prizadevanja pa na koncu vselej podležejo nedosegljivosti ljubljene osebe, ki prerašča že kar v nedoumljive, tako rekoč mistične razsežnosti in krog se naposled spet sklene z vdanostjo v samožrtvovanje.

Če prvi del zbirke, *Dežela upepeljenega sna*, docela razgali ta začarani krog strasti, hrepenenja in neizpolnjenosti, se v drugem, *Luna v nizkem letu*, ljubimka obrne v svoj notranji svet in se dotakne trajnejših in bolj intimnih razsežnosti svoje samote, medtem ko se vdanost v usodo poglablja, bežni prizori iz narave pa slikajo podobo sveta, v katerem so se "peruti" dokončno razsule v prah. V pesmi *Na sledi* pa se odsotnost, samota in neizpolnjenost nepričakovano zlijejo z erotičnim odnosom in tedaj "skopni najina zgodba / kot mlad sneg." Nenadoma se pred bralcem razpre nova razsežnost. Pesmi v zbirki namreč, če jih beremo kot enotno pripoved, dejansko ponazarjajo potek ponesrečenega ljubezenskega odnosa, v katerem strastna občutja ljubimke ne najdejo pravega odziva pri ljubimcu, naposled pa se, v nezmožnosti, da bi se dopolnila, razideta. V zaključnih pesmih, ki sledijo razkritju v pesmi *Na sledi*, zato odpade tudi ljubimčeva prej vseprisotna odsotnost, ljubimka naposled ostane čisto sama v svojem notranjem svetu, njeno razmišljanje o odnosu pa vse bolj postaja "pravljica" iz pesmi, s katero se zbirka sklene.

V kontekstu sodobne slovenske erotične poezije in tudi t.i. poezije ženskih avtoric (če naj uporabim to pogosto posplošitev) Marinka Poštrak izstopa s sugestivno ubeseditvijo samote, ujetosti v začaran krog hrepenjenja in odtujenosti kot nepresegljivega stanja sveta. Čeprav se njena ljubimka na vse kriplje trudi, da bi se združila z ljubimcem, se ji ta, protislovno, ponuja le skozi svojo odsotnost, pravzaprav se mu ona ne more in morda celo ne zna približati nikakor drugače. Njeno občutje sveta je sicer polnokrvno, a ostaja ujet v spletu okoliščin in zavrto v svojem najglobljem čutenju, kar v širšem kontekstu ponazarjajo tudi krščanske podobe odrekanja in samožrtvovanja.

Nekje v nejasnem ozadju je tako skozi vso dovršenost in eleganco pesniškega jezika mogoče zaslutiti obrise prepada med "lepo dušo in grdim svetom." Vse "litanijske srca", "visenja na kljukah in kavljih" pa tudi "krotka in plaha bližanja" se tako na koncu izidejo v samotno resničnost neuslišanega ženskega pesniškega subjekta, ujetega v lastne obsesije, "upepeljenega" v svojih potencialih ter trpko neizživetega tam, kjer se počutimo najbolj živi, v svoji ljubezenski sli. V tem je, če beremo dovolj globoko, mogoče razbrati tudi pričevanje o samotnosti in odtujenosti sveta, ki si ga s pesnico pravzaprav delimo tudi bralci.